

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»

Кафедра технологій переробки та зберігання сільськогосподарської продукції

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан біолого-технологічного факультету
Балабанова І.О.
“28” серпня 2019 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ОК.07 ОРГАНІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ НАУКОВИМИ ПРОЕКТАМИ ТА
ЗАХИСТ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

Рівень вищої освіти - третій (освітньо-науковий)

Освітньо-наукова програма – «Технологія виробництва і переробки продукції
тваринництва»

Спеціальність - 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва»

Факультет біолого-технологічний

Робоча програма «Організація управління науковими проектами та захист інтелектуальної власності», для здобувачів вищої освіти, що навчаються за освітньо-науковою програмою третього (освітньо-наукового) рівня, спеціальності 204 «Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва».

РОЗРОБНИКІ ПРОГРАМИ:

Аверчев Олександр Володимирович, доктор с.-г. наук, професор;
Нежлукченко Тетяна Іванівна, доктор с.-г. наук, професор.

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри землеробства,
Протокол № 1 від « 28 » серпня 2019 року.

Схвалено на вченій раді агрономічного факультету,
Протокол № 1 від « 29 » серпня 2019 року.

Завідувач кафедри землеробства,
доктор с.-г. наук, професор,
академік НААН

В.О. Ушкаренко

« 28 » серпня 2019 року

1.Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	вечірня форма навчання
Кількість кредитів – 3,0	20- «Аграрні науки та продовольство»	Дисципліна циклу спеціальної (фахової) підготовки (обов'язкова компонента)	
	204 «Технологія виробництва та переробки продукції тваринництва»		
Змістових частин – 1,0	Спеціальність (професійне спрямування): технолог з виробництва та переробки продукції тваринництва	Рік підготовки:	
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		1-й	-
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		1	-
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 6	Освітній рівень: третій освітньо-науковий	Лекції	
		12 год.	-
		Практичні, семінарські	
		12 год.	-
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		66 год.	-.
		Індивідуальні завдання:	
		Вид контролю:	
Залік	-		

Примітка. Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить: для денної форми навчання – 1:3

2.Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Організація управління науковими проектами та захист інтелектуальної власності» є формування системи уявлення щодо організації наукової діяльності, використання пізнання та застосування логічних законів і правил у науковій діяльності, формування наукового типу мислення; розкриття значення захисту прав інтелектуальної власності, ознайомлення з основами інтелектуальної власності, висвітлення ролі інтелектуальної власності і наукової діяльності у вищому навчальному закладі, ознайомлення з національною нормативною базою в сфері інтелектуальної власності для ефективної реалізації наукового та інтелектуального потенціалу.

Завданням дисципліни є закріпити, поглибити й узагальнити у здобувачів системні науково-теоретичні знання з питань управління науковими проектами та інтелектуальної власності, виявити їх здатність самостійно застосувати отримані знання, вміння та навички у науковій діяльності.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен знати:

- нормативно-правове забезпечення наукової діяльності в Україні;
- моделі і методи планування та управління науковими дослідженнями;
- загальну характеристику наукових проектів; сучасні методологічні принципи і методичні прийоми наукового дослідження;
- специфіку наукових проектів у вищих навчальних закладах і модель системи управління науковими проектами;
- класифікацію завдань управління науковими проектами у вищих навчальних закладах;
- порядок оцінювання результатів наукових проектів;
- планування портфелю наукових проектів;
- розподіл ресурсів в наукових проектах;
- порядок стимулювання виконавців наукових проектів;
- систему джерел правового регулювання відносин, пов'язаних з охороною і використанням об'єктів інтелектуальної власності;
- систему інтелектуальної власності і, зокрема, промислової власності у винахідницькій та патентно-ліцензійній діяльності;
- міжнародне співробітництва у галузі інтелектуальної власності;
- захист патентних прав, авторського права та суміжних прав, а також системи патентної інформації; основні положення цивільного, адміністративного, кримінального законодавства України, що стосуються відповідальності за порушення права інтелектуальної власності; захист прав інтелектуальної власності в управлінні науковими проектами.

вміти:

- ставити і вирішувати перспективні науково-дослідні і прикладні завдання;
- планувати та управляти науковими дослідженнями у вищих навчальних закладах;
- застосовувати на практиці нормативно-правові акти при забезпеченні правової охорони науково-технічних досягнень та творчої продукції;
- проводити патентні дослідження в певній галузі техніки та оформлювати заявку на винахід або інший об'єкт промислової власності, заявку на об'єкт авторського права, зокрема, на комп'ютерні програми і бази даних, документи на комерційну таємницю;
- використовувати патентну інформацію та документацію при проведенні науково-дослідних, проектно-конструкторських, проектно-технологічних розробок;
- застосовувати норми цивільно-процесуального, господарсько-процесуального та арбітражно-процесуального законодавства України при порушенні прав на об'єкти інтелектуальної власності.

Згідно з вимогами освітньо-наукової програми здобувачі вищої освіти ступеня доктора філософії повинні досягти таких компетентностей:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК3. Здатність спілкуватися іноземною мовою.

ЗК4. Навички використання інформаційних та комунікаційних технологій.

ЗК6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК7. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК8. Здатність працювати автономно.

ЗК9. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконаних робіт.

ФК1. Здатність планувати, організовувати та проводити наукові дослідження, обробляти, публікувати та патентувати їх результати

ФК3. Здатність до комплексного підходу у володінні інформацією щодо сучасного стану і тенденцій розвитку світової і вітчизняної сільськогосподарської науки.

ФК8. Здатність обґрунтовувати новоздобуті знання в області наукових досягнень з технології виробництва і переробки продуктів тваринництва.

ФК10. Здатність брати участь у наукових дискусіях, критичних діалогах на вітчизняному та міжнародному рівнях, відстоювати свою наукову позицію з технології виробництва і переробки продуктів тваринництва.

ФК11. Здатність висвітлювати результати наукових досліджень у вітчизняних та зарубіжних наукових виданнях.

ФК13. Комплексність у набутті та розумінні значного обсягу сучасних науково-теоретичних знань з технології виробництва і переробки продукції тваринництва та суміжних сферах аграрних наук.

Програмні результати навчання:

ПРН4. Проводити підготовку та публікувати наукові статі (кількість яких передбачена відповідними нормативно-правовими актами), монографії, науково-методичних рекомендації, тези доповідей.

ПРН5. Обробляти статистично отримані результати наукових досліджень з використанням інформаційних технологій.

ПРН6. Здійснювати оцінку та забезпечувати високу якість наукових досліджень в технологічних процесах виробництва і переробки продуктів тваринництва.

ПРН7. Приймати участь у виконанні бюджетних, госпдоговірних та ініціативних науково-дослідних робіт (тем).

ПРН9. Проводити комплексно та методично вірно наукові дослідження.

ПРН11. Аналізувати наукові доробки вітчизняних та зарубіжних авторів, використовуючи сучасні інформаційні ресурси.

ПРН12. Здійснювати впровадження у виробництво досягнень наукових досліджень.

ПРН14. Використовувати інформаційні технології в процесі здійснення досліджень технології і переробки продукції тваринництва, використовуючи належне програмне забезпечення, знання та аналізувати та відображати результати

ПРН15. Виявляти достовірну різницю результатів наукових досліджень

ПРН17. Володіти дослідницькими навичками працювати самостійно, або в групі, уміти отримувати результат у рамках певного часу з наголосом на науково-професійну сумлінність та унеможливлення плагіату.

3.Програма навчальної дисципліни

Змістова частина 1. Управління науковими проектами.

Тема 1. Нормативно-правове забезпечення наукової діяльності.

Управління науковими дослідженнями і розробками. Загальна характеристика нормативно-правової бази України у науково-технічній сфері. Структура державного управління науковою діяльністю і реалізації державної науково-технічної політики в Україні.

Тема 2. Загальна характеристика наукових проектів.

Поняття та загальна класифікація наукових проектів. Процес управління науковими проектами. Методи та механізми управління науковими проектами. Компоненти діяльності та характеристика наукових проектів Роль і місце наукових проектів у структурі інноваційного процесу.

Тема 3. Сучасні методологічні принципи і методичні прийоми наукового дослідження.

Аналіз моделей і методів планування та управління науковими дослідженнями. Основні функції управління наукового дослідження. Основні моделі організації управління науковими дослідженнями.

Тема 4. Специфіка наукових проектів у вищих навчальних закладах і модель системи управління науковими проектами.

Моделі та методи управління науковими проектами. Мета наукової діяльності в установах різного рівня. Класифікація наукових проектів у ВНЗ. Основні етапи функціонування системи управління науковими проектами. Механізми та завдання управління науковими проектами у ВНЗ. Порядок оцінювання результатів наукових проектів. Планування портфелю наукових

проектів. Розподіл ресурсів в наукових проектах. Порядок стимулювання виконавців наукових проектів.

Змістовний модуль 2. Захист прав інтелектуальної власності в управлінні науковими проектами.

Тема 5. Поняття інтелектуальної власності і система її правової охорони.

Становлення законодавства України про інтелектуальну власність. Поняття інтелектуальної власності. Основні інститути права інтелектуальної власності. Роль і значення інтелектуальної власності для України. Історія розвитку законодавства про охорону інтелектуальної власності. Система джерел правового регулювання відносин, пов'язаних з охороною і використанням об'єктів інтелектуальної власності.

Тема 6. Авторське право та суміжні права. Патентне право. Оформлення патентних прав.

Об'єкти авторського права. Суб'єкти авторського права. Майнові і особисто немайнові права авторів. Вільне використання творів. Строк дії авторського права. Розпорядження майновими авторськими правами і авторський договір. Поняття та різновиди суміжних прав. Строк дії суміжних прав. Колективне управління авторським правом і суміжними правами. Поняття й ознаки об'єктів патентного права: винахід; корисна модель; промисловий зразок. Розпорядження патентними правами. Складання та подання заявки на видачу патенту. Міжнародна заявка на винахід(корисну модель), промисловий зразок. Розгляд заявки в патентному відомстві. Видача патенту. Особливості патентного права в Україні. Майнові і особисто немайнові права авторів винаходів, корисних моделей і промислових зразків. Обов'язки патентовласника та особливості спадщини.

Тема 7. Захист прав інтелектуальної власності.

Поняття порушення прав інтелектуальної власності. Види юридичної відповідальності за порушення прав інтелектуальної власності. Адміністративний порядок захисту прав: правова основа для оспорування прав інтелектуальної власності в адміністративному порядку. Об'єкти інтелектуальної власності відносно яких здійснюється адміністративний порядок захисту прав. Органи, в яких здійснюється захист прав в адміністративному порядку. Засоби захисту. Адміністративна відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Цивільно-правові засоби захисту прав інтелектуальної власності. Порядок захисту прав. Цивільно-правова відповідальність за порушення прав інтелектуальної власності. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності відповідно до вимог визнаних у міжнародній практиці норм та правил (в рамках угоди TRIPS).

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						вечірня форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
л		п	лаб	інд	с.р.	л		п	лаб	інд	с.р.	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістова частина 1. Управління науковими проектами												
Змістова частина 1. Закономірності змін структури популяції під час селекційної роботи												
Тема 1. Нормативно-правове забезпечення наукової діяльності	10	2				8	-	-	-	-	-	-
Тема 2 Загальна характеристика наукових проектів	12	2	2			8	-	-	-	-	-	-
Тема 3 Сучасні методологічні принципи і методичні прийоми наукового дослідження	12	2	2			8	-	-	-	-	-	-
Тема 4. Специфіка наукових проектів у вищих навчальних закладах і модель системи управління науковими	12	2	4			6	-	-	-	-	-	-

проектами												
Разом за змістовною частиною 1.	46	8	8			30	-	-	-	-	-	-
Змістовний модуль 2. Захист прав інтелектуальної власності в управлінні науковими проектами.												
Тема 5. Поняття інтелектуальної власності і система її правової охорони	14	2				12	-	-	-	-	-	-
Тема 6. Авторське право та суміжні права. Патентне право. Оформлення патентних прав.	14	2				12	-	-	-	-	-	-
Тема 7. Захист прав інтелектуальної власності	16		4			12	-	-	-	-	-	-
Разом за змістовною частиною 2	44	4	4			36	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	12	12			66	-	-	-	-	-	-

5. Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нормативно-правове забезпечення наукової діяльності	2
2	Загальна характеристика наукових проектів	2
3	Сучасні методологічні принципи і методичні прийоми наукового дослідження	2
4	Специфіка наукових проектів у вищих навчальних закладах і модель системи управління науковими проектами	2
5	Поняття інтелектуальної власності і система її правової охорони	2
6	Авторське право та суміжні права. Патентне право. Оформлення патентних прав.	2
Разом		12

6. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Принцип організації наукових проектів різних рівнів	2
2	Порядок оформлення та захисту суб'єктів інтелектуальної власності	2
Усього		4

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Загальна характеристика наукових проектів	2
2	Методологічні принципи і методичні прийоми наукового дослідження	2
3	Особливості наукових проектів у вищих навчальних закладах і модель системи управління науковими проектами	2
4	Моделі управління науковими проектами	2
5	Порядок захисту інтелектуальної власності	4
Всього		12

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Нормативно-правове забезпечення наукової діяльності	8

2	Характеристики та особливості наукових проектів	8
3	Методологічні принципи наукового дослідження, поняття про методи та засоби досліджень, як складових проектів	8
4	Система правових засад захисту інтелектуальної власності	6
5	Закони та постанови про інтелектуальну власність, та їх зміни	12
6	Випадки плагіату та не визнання авторських або патентних прав	12
7	Державні та міжнародні особливості захисту інтелектуальної власності	12
	Разом	66

9. Індивідуальні завдання

Індивідуальні робота є однією з форм самостійної роботи здобувачів, яка передбачає створення умов для як найповнішої реалізації творчих можливостей і має на меті поглиблення, узагальнення та закріплення знань, які здобувачі одержують в процесі навчання, а також застосування цих знань на практиці. Вибіркове індивідуальне завдання передбачає підготовку статті, роботи на конкурс, участь у конференціях, олімпіадах з дисципліни з метою підвищення рейтингу здобувача.

Виконання здобувачем індивідуального завдання має бути підпорядковане певним вимогам, а саме таким, як:

1) розвиток мотиваційної установки. Мотиваційна установка – це вироблення в особі внутрішньої потреби в постійній самостійній роботі і, головне, досягнення певних результатів задоволення цієї потреби;

2) систематичність і безперервність. Тривала перерва в роботі з навчальним матеріалом негативно впливає на засвоєння знань, спричиняє втрату логічного зв'язку з раніше вивченим;

3) послідовність у роботі. Послідовність означає чітку упорядкованість, черговість етапів роботи. Не закінчивши вивчення однієї книги, не можна братися за іншу, далі за третю. Розкиданість і безсистемність читання породжують поверховість знань, унеможливають тривале запам'ятовування прочитаного. При читанні конспекту лекцій, монографії, підручника, статті, навчального посібника не повинно залишатися нічого нез'ясованого;

4) правильне планування самостійної роботи, раціональне використання часу. Чіткий план допоможе раціонально структурувати виконання індивідуального завдання, зосередитися на найсуттєвіших питаннях. Індивідуальне завдання припускає наявність таких елементів: практичної значущості; комплексного системного підходу до вирішення завдання; теоретичного використання передової сучасної методології і наукових розробок; наявності елементів творчості.

Приклад переліку завдань:

№ з/п	Назва теми
1	Перелік нормативно-правових документів наукової діяльності
2	Структура окремого наукового проекту
3	Сучасні методи комплексних та лабораторних досліджень
4	Системи захисту авторських прав в світі та на Україні, історія становлення
5	Авторські та суміжні права на наукову публікацію
6	Авторські та суміжні права на монографію або інший твір
7	Захист прав та відповідальність власника патенту

10. Методи навчання

Методи навчання, які використовуються: словесні, наглядні, пояснювально-ілюстративні, аналітичні, дослідницькі. Активізація навчально-пізнавальної діяльності здобувачів здійснюється через застосування таких форм навчання, як:

- проблемні лекції,
- лекції теоретичного моделювання;

- рольові ігри (елементи);
- презентації навчальних матеріалів, виконаних творчих завдань;
- застосування наочних матеріалів;
- моделюючі вправи, розв'язування творчих задач та завдань;
- роботу в Інтернеті, бібліотеці;
- консультації (настановні, контрольні, проблемні).

Базовою є методика проблемного навчання у формі лекційних занять із застосуванням кейс-методів, дискусій, відео методів, мультимедійного методу і підготовки та обговорення індивідуальних проектів. Крім того застосовуються: метод усного контролю: індивідуальне / фронтальне опитування на семінарі. метод тестового контролю, поточні семестрові роботи та залікова робота. метод самоконтролю. Метод письмового контролю: контрольна робота, письмовий екзамен.

Проблемні лекції спрямовані на розвиток логічного мислення здобувачів. Коло питань теми лекції обмежується двома-трьома ключовими моментами, увага здобувачів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках, використовуються передовий досвід. Під час лекцій використовується друкований опорний конспект у якому виділені головні висновки з питань, що розглядаються. При викладанні лекційного матеріалу студентам пропонуються питання для самостійного розмірковування. При цьому лектор задає запитання, які спонукають студента шукати розв'язання проблемної ситуації. Така система примушує здобувачів сконцентруватися і почати активно мислити в пошуках правильної відповіді.

Дискусії передбачають обмін думками та поглядами учасників з приводу даної теми (питання), а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди і переконання, виробляють вміння формулювати думки й висловлювати їх, вчать оцінювати пропозиції інших людей, критично підходити до власних поглядів.

Кейс-метод–метод аналізу конкретних ситуацій, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд проблемних ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу. Презентації–виступи перед аудиторією, що використовуються для представлення певних результатів роботи з виконання індивідуальних завдань.

11. Методи контролю

Використовують наступні методи контролю: усний, письмовий, комбінований, дискусійний. Форми контролю, які використовуються:

Поточний контроль: тестовий контроль, перевірка рішення практичних завдань, перевірка складання конспектів, захист та оцінювання індивідуальних завдань, оцінка за активність здобувачів на заняттях, тези виступу на конференції, участь у конференціях, публікація статті.

Поточний підсумковий контроль: перевірка контрольних робіт.

Поточні підсумкові контрольні роботи містять практичну та теоретичну складові. Підсумковий контроль: залік.

Оцінювання знань здобувачів здійснюється на основі виконання всіх видів навчальної діяльності та поточного контролю. Максимальна кількість балів дорівнює 100.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Підсумковий тест
Змістова частина 1			Змістова частина 2				
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	100
10	10	15	15	10	20	20	

T1, T2 ... T6 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	

60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Методичне забезпечення

Для освоєння навчальної дисципліни «Організація управління науковими проектами та захист інтелектуальної власності» розроблено:

1. Конспект лекцій.
2. Завдання для перевірки самостійної роботи здобувача.

14. Рекомендована література

Базова

1. Конституція України, 1996 р. від 28.06.1996 № 254к/96-ВР (із змінами)
2. Закон України «Про авторське право і суміжні права» від 23.12.1993 № 3792-ХІІ (зі змінами).
3. Закон України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» від 15.12.1993 №3687-ХІІ (із змінами).
4. Закон України «Про охорону прав на промислові зразки» від 15.12.1993 № 3688-ХІІ (зі змінами).
5. Закон України «Про освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII.
6. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» від 26.11.2015 № 848-VIII.
7. Закон України «Про наукову і науково-технічну експертизу» від 10.02.1995 № 51/95-ВР
8. Білуха М. Т. Основи наукових досліджень. К.: Вища школа, 2011. 271 с.
9. Галаєва Л. В. Методологія та організація наукових досліджень. К.: НАУ, 2009. 78 с.
<http://elibrary.nubip.edu.ua/16958/>
10. Галаєва Л. В. Методологія системного підходу та наукових досліджень. К.: НУБіПУ, 2014. 94 с.
11. Гордієнко С. Г. Молодому науковцю коротко про необхідне: Науковопрактичний посіб. К.: КНТ, 2007. 92 с.
12. Грабченко А. І., Федорович В. О., Гаращенко Я. М. Методи наукових досліджень: Навч. посіб. Х.: НТУ «ХП», 2009. 142 с.
13. Дахно І.І. Право інтелектуальної власності : Навч. посіб. Видання 2-ге, перероблене і доповнене. Київ: Центр навчальної літератури, 2006. 278с.
14. Застосування права інтелектуальної власності в діяльності органів і підрозділів цивільного захисту : Навч. посіб. : Для курсантів, студентів та слухачів НУЦЗУ / О. О. Островерх, С. М. Домбровська, О. В. Савченко. Х.: НУЦЗУ, 2014. 104 с. 16
15. Каплун І. П., Колісніченко Е. В. и др. Інтелектуальна власність. / Укладачі: І. П. Каплун, Е. В. Колісніченко, В. О. Панченко, А. А. Папченко. Суми: Видавництво СумДУ, 2009. Ч. 1. 157 с.; Ч. 2. 149 с.
16. Кислий В. М. Організація наукових досліджень: Навч. посіб. Суми : Університетська книга, 2011. – 224 с.
17. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: Навч. посіб. К.: «Слово», 2009. 240 с.
18. Конверський А. Є. Основи методології та організації наукових досліджень: Навч. посіб. для студ. / за ред. А.Є. Конверського. К.: Центр учбової літератури, 2010. 352 с.
19. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: Навч. посіб. Кондор, 2006. 206 с.

20. Новиков Д. А., Суханов А. Л. Модели и механизмы управления научными проектами в ВУЗах. М.: Институт управления образованием РАО, 2005. 80 с.
21. Право інтелектуальної власності : підручник [Харитонов, Є. О. Харитонов, Т. С. Ківалова, В. С. Дмитришин, О. О. Кулініч, Л. Д. Романадзе та ін.]; за заг. ред. О. І.Харитонової. К. Юрінком Інтер, 2015. 544 с.
22. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науководослідницької діяльності. К.: Знання-Прес, 2011. 308 с.

Допоміжна

1. Береговий І., Береговий Г. Становлення і розвиток науки управління: теоретико-методологічний аспект // Вісник НАН України при президентові України, 1999. № 4. С.80-85.
2. Бургинський С. Г., Дуепенко Ю. К. Науковий аналіз сучасних тенденцій та перспектив розвитку наукової проблеми: методологічні принципи дослідження. Наука та наукознавство, 1999. № 2. С.42-48.
3. Клепко С. Ф. Наукова робота і управління знаннями: Навч. посіб. Полтава: ПОППО, 2005. 201 с.
4. Краснобокий Ю. М. Словник-довідник науковця-початківця. К.: Науковий світ, 2000. 83 с.
5. Лудченко А. А., Лудченко Я. А., Примак Т. А. Основы научных исследований. К.: Знання, 2000. 114 с.
6. Сидоренко В. К., Дмитренко П. К. Основы научных исследований: Навч. посіб. К., 2000. 260 с.

15. Інформаційні ресурси

1. <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>
2. <http://www.dsns.gov.ua>
3. http://books.nuczu.edu.ua/list.php?IDlist=Q_1#up